Europaparlamentet
2019-2024

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

2022/2170(INI)

5.5.2023

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om skapande av arbetstillfällen: rättvis omställning och investering i samhällsutveckling
(2022/2170(INI))

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

Föredragande: Sara Matthieu

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 8

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om skapande av arbetstillfällen: rättvis omställning och investering i samhällsutveckling (2022/2170(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet[1],

– med beaktande av det avtal som antogs vid den 21:a partskonferensen för FN:s ramkonvention om klimatförändringar (COP21) i Paris den 12 december 2015 (Parisavtalet),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 11 december 2019 om den europeiska gröna given (COM(2019)0640),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 14 juli 2021 *55 %-paketet (”Fit for 55”): nå EU:s klimatmål 2030 för klimatneutralitet* (COM(2021)0550),

– med beaktande av förklaringen *Supporting the Conditions for a Just Transition Internationally* (inte översatt till svenska) – om stöd för villkoren för en rättvis omställning internationellt av den 4 november 2021, som antogs vid COP26 i Glasgow,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 23 februari 2022 om anständigt arbete i världen för en global rättvis omställning och en hållbar återhämtning (COM(2022)0066),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 4 mars 2021 om handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter (COM(2021)0102),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning[2]

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens[3],

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 17 september 2020 *En EU-omfattande bedömning av nationella energi- och klimatplaner Att driva på den gröna omställningen och främja ekonomisk återhämtning genom integrerade energi- och klimatplaner* (COM (2020)0564).

[1] EUT C 243, 27.6.2022, s. 35.
[2] EUT L 231, 30.6.2021, s. 1.
[3] EUT L 57, 18.2.2021, s. 17.

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 1 juli 2020 *Den europeiska kompetensagendan för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft* (COM(2020)0274),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 5 maj 2021 *Uppdatering av industristrategin 2020: en starkare inre marknad för EU:s återhämtning* (COM(2021)0350),

– med beaktande av rådets rekommendation av den 24 november 2020 om yrkesutbildning för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft[4],

– med beaktande av förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknikprodukter (rättsakt om nettonollindustrin) (COM(2023)0161),

– med beaktande av artikel 54 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för regional utveckling,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för sysselsättning och sociala frågor (A9-0000/2023), och av följande skäl:

A. Den gröna omställningen kommer att leda till en stor utvidgning av ekonomiska verksamheter som rör förnybar energi, energieffektivitet och den cirkulära ekonomin, samtidigt som andra ekonomiska verksamheter ställs om.

B. En rättvis omställning bör innebära att man tar vara på möjligheten att skapa arbetstillfällen av hög kvalitet, motverka diskriminering på arbetsplatsen och höja arbetsnormerna.

C. De sektorer där arbetstillfällen förväntas uppstå i samband med omställningen till en koldioxidneutral ekonomi förblir i hög grad mansdominerade.

D. För att uppnå koldioxidneutralitet senast 2050 krävs planering för förändringar och lämpliga ramvillkor för att stödja övergångar mellan arbeten, inbegripet nödvändig utbildning, omskolning och kompetenshöjning för den nuvarande arbetskraften.

E. Investeringsgapet för klimatåtgärder har uppskattats till 520 miljarder euro per år fram till 2030.

F. Att arbetstagarna och fackföreningarna deltar i styrningen av omställningen och i planeringen för förändringar och den sociala hanteringen av dessa, är en förutsättning för en rättvis, inkluderande och framgångsrik omställning.

[4] EUT C 417, 2.12.2020, s. 1.

Den gröna ekonomins möjligheter för arbetsmarknaden

1. Europaparlamentet betonar att en övergång till förnybara och cirkulära samhällen och ekonomier både ger möjlighet att skapa nya arbetstillfällen och att omvandla befintlig sysselsättning till gröna och hållbara arbetstillfällen inom i princip alla sektorer.

2. Europaparlamentet konstaterar att den gröna omställningens sysselsättningspotential också är kopplad till hållbara ekonomiska verksamheter såsom energirenovering, reparation och ekologiskt jordbruk vilka är mer arbetsintensiva än de verksamheter de ersätter.

3. Europaparlamentet konstaterar att omställningen har stor potential att skapa lokala arbetstillfällen som inte kan utlokaliseras, vilket skulle bidra till att stärka europeisk suveränitet och motståndskraft.

4. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta fram konceptuella riktlinjer för vad som utgör ett grönt jobb utifrån dess kapacitet att miljöanpassa ekonomin, dess bidrag till människors hälsa och välbefinnande samt anständigt arbete.

Anständigt arbete för en rättvis omställning

5. Europaparlamentet betonar att den gröna omställningen av arbetsmarknaden bör gå hand i hand med uppåtgående konvergens i riktning mot bättre arbetsvillkor och attraktiva karriärvägar.

6. Europaparlamentet upprepar sitt krav att villkoret för EU-finansiering, inbegripet statligt stöd, ska vara att det finns mål för den offentliga politiken, särskilt sociala krav. Parlamentet understryker att offentliga myndigheter bör föregå med gott exempel och fastställa sociala kriterier vid offentlig upphandling. Parlamentet efterlyser en översyn av direktivet om offentlig upphandling för att säkerställa att de företag som gynnas stödjer kollektivförhandlingar, arbetstillfällen och lärlingsutbildningar av hög kvalitet, anständig och lika lön och utbildning.

7. Europaparlamentet påminner om att EU:s arbetsmiljöstrategi bör ta hänsyn till särskilda risker inom nya sektorer och inkorporera risker som härrör från klimatförändringar och miljöförstöring.

8. Europaparlamentet betonar vikten av att involvera ungdomar i omställningsplaneringen. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att göra det lättare för ungdomar att få avlönade och inkluderande praktikplatser och lärlingsplatser av hög kvalitet.

9. Europaparlamentet betonar att jämställdhet bör integreras i strategierna för en grön ekonomi. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta alla åtgärder för att säkerställa att redan förekommande ojämlikheter mellan könen inte överförs till den framväxande gröna ekonomin.

Kompetenser för en rättvis omställning

10. Europaparlamentet betonar behovet av att erbjuda utbildning inom områden kopplade till de kompetensbehov som identifierats på arbetsmarknaderna och inom

framtidsinriktade sektorer. Detta för att säkerställa att arbetsmarknaden är redo för den gröna omställningen.

11. Europaparlamentet betonar att varje arbetstagare måste ha en individuell rätt till utbildning, fortbildning och livslångt lärande, vilket bör återspeglas i all miljöpolitik på EU-nivå och nationell nivå samt i begränsnings- och anpassningsstrategier för företag. Parlamentet framhåller att rätten till utbildning bör inbegripa betald studieledighet.

12. Europaparlamentet betonar den roll som social dialog, kollektivförhandlingar och arbetsmarknadens parter spelar för utformandet av nationella, bransch- och företagsspecifika kompetenser för kvalitativa sysselsättningsstrategier och utbildningar.

13. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att integrera kompetenser och färdigheter från områdena hållbar utveckling och miljö i utbildningssystemen.

14. Europaparlamentet betonar att utbildning bör vara av tillräckligt god kvalitet och leda till en kvalifikation som godkänts genom transparenta och tydliga system för erkännande och certifiering som möjliggör jämförbarhet.

Samstämmighet i den offentliga politiken för att fullt ut utveckla den gröna omställningens sysselsättningspotential

15. Europaparlamentet betonar att ett fullständigt genomförande av miljölagstiftningen är avgörande för att kunna förverkliga den potential som är kopplad till den gröna ekonomin och därmed för skapandet av arbetstillfällen.

16. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i all miljölagstiftning inkludera en socioekonomisk konsekvensbedömning som beaktar arbetstillfällen, kompetens och arbetsvillkor.

17. Europaparlamentet efterlyser en revidering av förordningen om styrningen av energiunionen i syfte att uppdatera de nationella energi- och klimatplanerna med mål för en rättvis omställning.

18. Europaparlamentet betonar medlemsstaternas betydelse för att främja branschspecifik social dialog och kollektivförhandlingar, särskilt inom nya gröna industrier, och även för att säkerställa att små och medelstora företag inkluderas. Parlamentet betonar att direktivet om minimilöner utgör en utmärkt möjlighet att stärka kollektivförhandlingarna och fackföreningarnas närvaro i framväxande sektorer.

19. Europaparlamentet efterlyser en uppdatering av direktiv 2002/14/EG om information till och samråd med arbetstagare i EU, i syfte att inkludera rätt till information och samråd i de omställningsplaner som tillämpas av företag i sin verksamhet och sin värdekedja.

20. Europaparlamentet kräver att alla företag som påverkas av den gröna omställningen ska vara skyldiga att anta planer för en rättvis omställning i förhandlingar med fackföreningar och arbetstagarrepresentanter.

21. Europaparlamentet beklagar att kommissionens förslag om översynen av den ekonomiska styrningen inte ger tillräckligt finanspolitiskt utrymme för medlemsstaterna att göra de gröna och sociala investeringar i den omfattning som krävs.

22. Europaparlamentet efterlyser en omfattande övergång i EU från beskattning av inkomst till beskattning av förmögenhet för att driva på skapandet av arbetstillfällen och minska ojämlikhet.

23. Europaparlamentet betonar vikten av starka skyddsnät för att komplettera sysselsättningsskapande åtgärder och för att säkerställa att ingen lämnas utanför. Detta innefattar minimiinkomststöd, arbetslöshetsförmåner och minimilöner.

Att investera i skapandet av hållbara arbetstillfällen: investeringars roll

24. Europaparlamentet erkänner vikten av investering i samhällsutveckling genom finansiering till organisationer som arbetar med att tillgodose sociala och miljömässiga behov och som har uttryckliga förväntningar på mätbara sociala och miljömässiga resultat, bland annat när det kommer till sysselsättning och arbetskvalitet.

25. Europaparlamentet betonar den avgörande roll som den privata sektorn och finanssektorn spelar när det gäller att kanalisera finansiering till hållbara investeringar och möjliggöra omställningen till en klimatneutral ekonomi.

26. Europaparlamentet efterlyser ett inrättande av en europeisk suveränitetsfond med nyligen tilldelade EU-medel för att mobilisera storskaliga investeringar i grön teknik.

27. Europaparlamentet efterlyser en utvidgning av fonden för en rättvis omställning och dess tematiska räckvidd.

28. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fortsätta att övervaka och främja investeringar och utgifter för skapande av arbetstillfällen av hög kvalitet inom ramen för NextGenerationEU, faciliteten för återhämtning och resiliens och Europeiska socialfonden+ samt att säkerställa att Europaparlamentet förblir aktivt delaktiga.

°

° °

29. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.

MOTIVERING

Konsekvenserna av klimatförändringarna är allvarliga och kan bli katastrofala. Att vända denna trend är avgörande för vår planet, för kommande generationer och för att bevara arbetstillfällen och skydda arbetstagares rättigheter. Detta kommer att kräva begränsnings- och anpassningsstrategier inom alla sektorer av vår ekonomi. Utfasningen av fossila bränslen i ekonomiska sektorer kommer att innebära en möjlighet att skapa nya arbetstillfällen, särskilt inom energisektorn och sektorn för cirkulär ekonomi.

Europaåret för kompetens och den föreslagna rättsakten om nettonollindustri betonar rollen som kompetens spelar för omställningen. Kompetenshöjning, omskolning och livslångt lärande är på alla sätt avgörande faktorer för att säkerställa att omställningen är rättvis och inkluderande. Men en rättvis omställning handlar inte bara om utbildning och kompetens.

Den gröna omställningen bör vara en möjlighet för arbetstagare att skapa fler och bättre arbetstillfällen med stabil sysselsättning, rättvis lön och anständiga arbetsvillkor eftersom arbetstagare och fackföreningar deltar i alla steg av processen. Att enbart fokusera på kompetenser och mängden nya arbetstillfällen i nettonollomställningen kommer inte att skapa rättvisa så länge som fattigdom och ojämlikhet bland förvärvsarbetande och ekonomisk osäkerhet och osäkra anställningar fortsätter att öka. Nödvändiga förändringar bör möjliggöra uppåtgående konvergens och inte äventyra sysselsättning av god kvalitet.

Samtidigt bör offentligt stöd till företag alltid förbindas med villkoret att arbetstagarnas rättigheter respekteras. EU och medlemsstaterna kan ha en kraftfull styreffekt genom att se till att företag som får EU-stöd förbättrar sina arbetsvillkor och investerar i arbetstillfällen som är hållbara.

Det är uppenbart att varken den offentliga eller privata sektorn kan luta sig tillbaka när det gäller arbetsmarknadsaspekten av omställningen. En rättvis omställning förutsätter att man planerar för förändringar ur ett företags-, reglerings- och investeringsperspektiv. Incitamentssystemet bör främja skapandet av hållbara arbetstillfällen av hög kvalitet samtidigt som investeringar med positiva miljömässiga och sociala effekter bör gynnas.